

Kedvesórák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

VII. ker., Károly-körút 9. szám.

Idő intézendők az előfizetések legcélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

FARAGÓ SIMON.

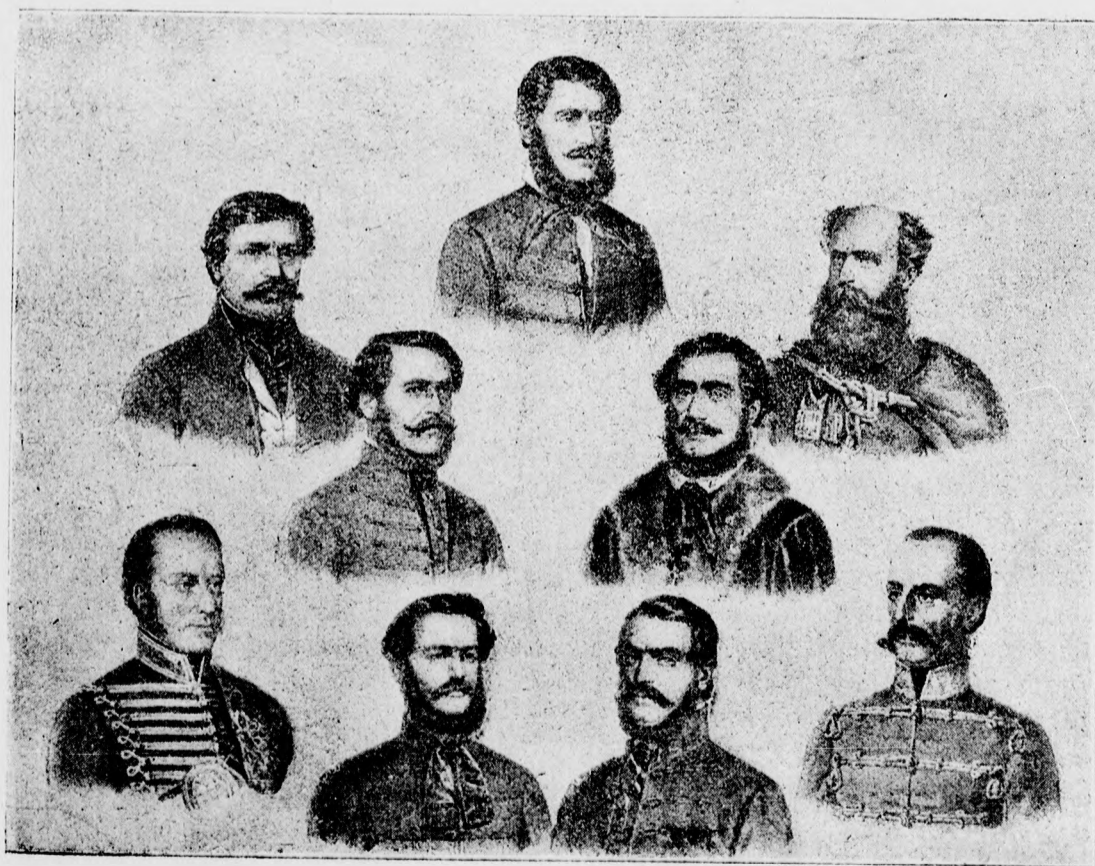
Előfizetési árak

a regénymelléklettel együtt:

Egész évre **12 korona.** Félévre **6 korona.**

Negyedévre **3 korona.**

AZ ELSŐ FÜGGETLEN MAGYAR MINISZTERIUM.

A szabadság napján.

Magyarok tábora, hova a zászlókkal,
Kigyúlt lelkes arcokkal, szívgyújtó jelszókkal?
Háromszín kokárda ifjak kalpagán mért?
Tán csatára keltek a szabad hazáért?
„Magyarok Istenét megyünk ünnepelni,
A szabadság napját ünnepeljük itt mi:
Előre! Előre! — dicsérjük szép szóban,
S ha kell: ágyútűzben, miként negyvennyolczban!

Álljatok meg ekkor! A hon templomába
Beléphet a nép, bár mezitelen lába;
De büntől tisztának kell lenni lelkének,
Vagy istenkáromlás a szabadság-ének!

Isten is kegyébe csupán azt fogadja,
Ki megtért s feloldá tiszta áhítattalja,
Nem hallgatják meg hős vértanúk az égben,
Ha nem ily hős és nem él hitök is a népben!
Nép, ha tiszta nem vagy és nem köveded őket:
Te árulod el a megváltó dicsőket!
Valld örökké, s légy kész a kereszthalálra,
Hazád úgy lesz méltó csak a megváltásra!

Korcs utód az esküt hihagyón megszegted,
Melyet a magyarok Istenére tettek
Az első márczius bajnoki, a bátrak;
Mert rab vagy és tömlöcztartója hazádnak!

Kossuth imája Kápolnánál.

Oh, s kik márcziusban ígét hirdetének:
Tettökkel s vérökkel nyomtak rá pecsétet,
Tavasz egy napjáért ők meghaltak őszre.
Tudtok-e ti élni, hogy az eszme győzne?

Szabadszó és eszme égbetört a porból,
Győz a zsarnokon, de legyilkolják orvól.
A szabad szót fojtják Vasváry torkába,
Eszmét Petőfibe, a harc dalnokába.
Győz a jog Batthyány magasztos homlokán,
Győz a kard Damjanich tizenhárom jobbán,
De átkos viszály kél s a nép prófétái,
Félistenek lesznek bitófa virágoi!...

Hát hiszitek, lehet addig örömmünnep,
Mig az ő eszméik diadall nem ülnek?
S győz addig negyvennyolcz, a szabadságharcza,
Mig nem esküszik mind a nép negyvennyolczra?
Nem öröm: gyász fátyla lengje körül arcunk,
Vértanúk sírjához zarándoklást tartunk.
Márczius szellőjén zászlónk sötét fátyol...
Az az igaz nép, mely vezekelve gyászol!

Oh, Kossuth jobbágyból szabaddá megváltta,
S eladod őt s magad, te magad Judása,
S jeléül csókolod zsarnokod korbácsát,
Melynek véres hátad érzi harapását!

Márczius, szabadság nincs kiviva mégsem,
Mely született egykor szűz polgárerényben!
Elveszett vérben, de most elvész szennyben,
Soha föl nem támad, csak vér s könnyözönben!
Emeld istenként szűd tiszta oltárára,
S ha nem tiszta: tépd ki s bálványát dobd sárba,
S ki márcziust ülöd kétszín — elbizottan:
Vigyázz, magyar, mert rá október jön majdan!

Mig millió ajkhoz, mely zeng szabadságrul,
Győzni nem áll minden hű magyar bajtársul,
Mig nem lesz egy zászlónk, mely le nem hanyallik,
S egy tábor az ország: nem lesz tavasz addig!
Oh, de akkor visszatérsz aggott hazánkra,
Te dicső negyvennyolcz örök ifjúsága!
Az lesz a márczius! Azok megtarthatják
A haza ünnepét, a szabadság napját!

Bartók Lajos.

Regény egy kötetben.

(11. közlemény.)

RÉGEN VOLT...

Irta: Beniczkné Bajza Lenke.

Edelényi gyors pillantást vetett reá s mintha könyeket látott volna csillogni szemében, s e perczen eszébe jutott barátja, Torday gróf figyelmeztetése. — Nem lehet. — Margit nagyon büszke és sohasem felejt-hetné el származását — gondolta — s az orvoshoz fordult:

— Mikor hagyja el Tölesét? — kérde tőle kissé szárazan s nem úgy, mint rendszeren szokott vele beszélni.

— Holnapután. — Már végre meghatároztam a napot.

— Hol tölti a szent ünnepeket?

— A fővárosban. Sok ideig voltam most távol s ideje, hogy komoly munkához lássak.

— Szülői nem mennek föl önhöz?

— Ők alig mozdulnak ki helységükből s körülményeik sem igen engedik az utazást.

— Mióta élnek ők tulajdonképen Tölesén?

— Igen régen. — Én már itt születtem.

— Jövedelmező itt a jegyzői állás?

— Szülőim megélnék belőle.

— Nemde, ön egyetlen gyermekük?

— Egyetlen, és úgy mondják, esküvőjük után sokára születtem, midőn már lemondtak arról, hogy lesz gyermekük.

Azután más mindenféléről beszéltek, míg éjfél elmúlt s az orvos menni készült.

— Nem fél ily későn ezen az elhagyatott vidéken gyalog, egyedül? — kérde Margit.

— Sohasem féltem, grófnő, semmitől, — viszonzá mosolyogva a kérdezett. — Holdvilág van s az utat ismerem.

— Jobb lesz kocsin mennie, szívesen befogatok, — mondá Edelényi, — de Hámory tiltakozott az ellen.

Margit az ablakhoz lépett.

Csikorgó hideg volt, de fényesen világított a hold s az ég telve volt csillagokkal.

Hideg, de valóságos ábrándozásra való éjszaka, s Margit visszafordulva az ott levőkhöz, mondá:

— Jöjjön, Hámory, tekintsen ki és talán elveszti bátorságát, oly néma, nesztelen minden. A hideg éjben teljesen egyedül fog vándorolni.

Az ifju mosolyogva lépett az ablakhoz s midőn a vastag brokát-függönyök eltakarták, melyek az ablak mellett két felől sulyos redőkben omlottak alá, halk, suttogó hangot hallott.

— Én szeretem önt... Nem fog elfelejteni?

— Grófnő?

— Szeretem önt. Még alig szerettek valakit így, — folytatta szenvedélyes föllobbanással a leány. Feleljen!

— Mit mondhatnék erre? Csak annyit, hogy boldog vagyok.

— Szívéből mondja ezt?

— Vértől szívemből, — remény nélkül.

— Szeret?

— Jobban életemnél.

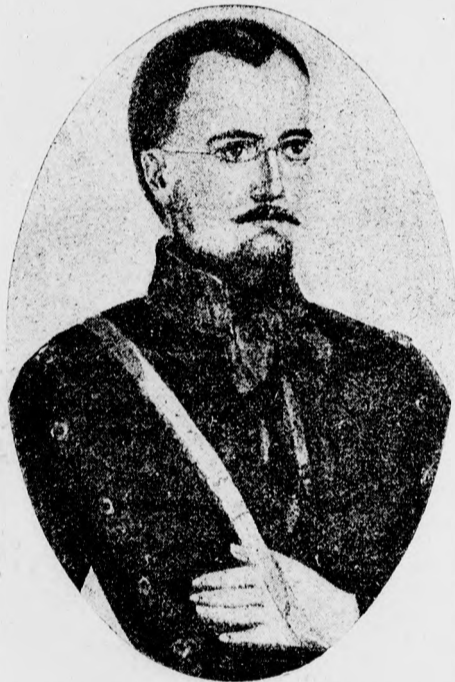
— Ne felejtse el e szavakat s reméljen!

Ezzel visszafordult Margit és atyjához lépve, — mondá:

— A vidék néma, de világos és Tölese környéke biztos, de ne tartóztassuk az orvos urat tovább.

A kastély homlokzatán lévő nagy, hatalmashangu óra éjfél kongott s Hámory kalapját véve, búcsúzott, de úgy állt a gróf előtt, mint a bűnös, ki meglopta bizalmát.

— Viszontlátásra, orvos úr! — mondá az, — kezet nyujtván neki.

GÖRGEY.

— Mielőbb! — szólt közbe Margit, — nyugodt, boldog mosolylyal.

Hámory alig bírt néhány búcsúszót rebegni, azután gyorsan távozott, boldogsággal bár, de bizonyos szégyennel szívében, és rohant szélsébségben a helység felé, a néma holdvilágos éjben.

Ennek nem szabad lett volna történni, — gondolá a legmagasb foku izgatottságban. — Most még boldog-talanabb leszek. Ez a vallomás földülta életemet, nyugalmamat. És nincs semmi czélja!

Hazaérkezvén, a házban mindenki aludt, s a mindenes az istállóból került elő, hogy bebocsássa őt, elővigyázattal átadta az ajtó kulcsát, tudván, hogy az orvos késő éjjel fog visszatérni.

(Folytatjuk.)

Közelebb a naphoz.

(Uti képek.)

JÓKAI MÓRTÓL.

Napot kérek! A napot keresem!

... Egész Európában beköszöntött a második tél: igazi esikorgó tél.

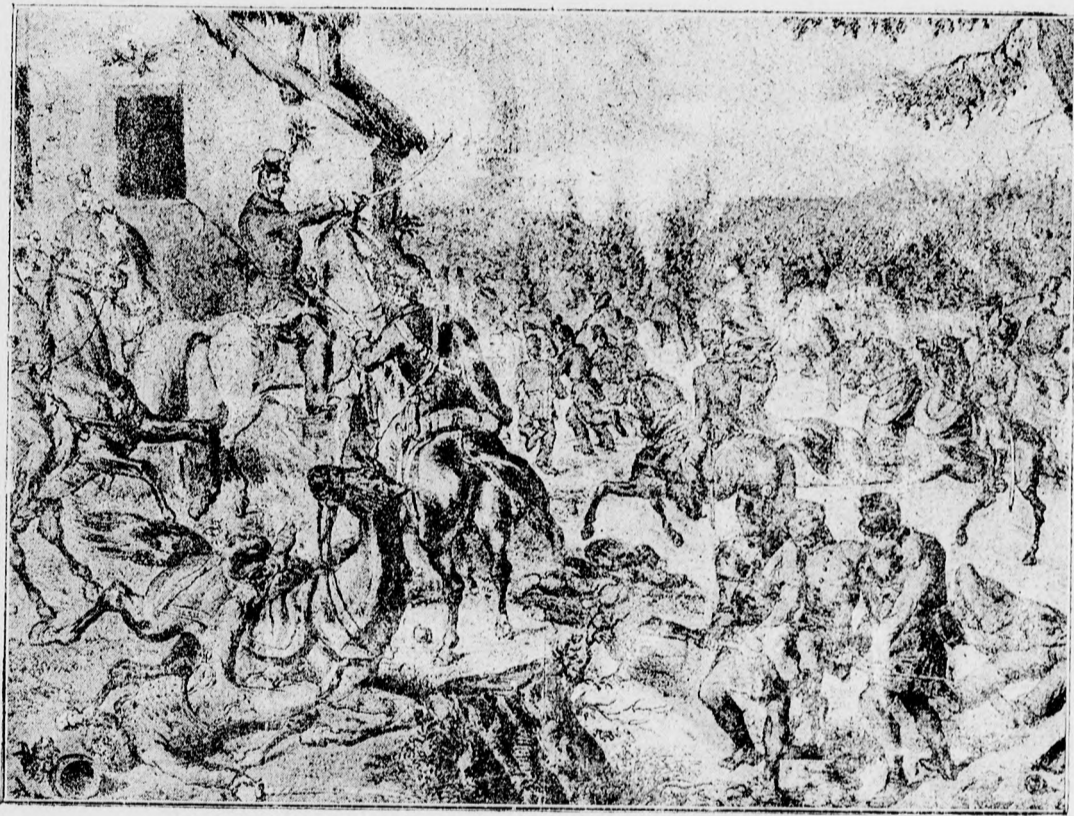
Ti, boldog budapestiek, alig látjátok ezt a telet. Szép tágas utcáitok tisztára vannak seperve; egy nap alatt kitakarítják rögtön az éjjel esett hótütemet. Jöjjetek csak Bécsbe! Itt vannak kamesatkai állapotok. Az utcákon tengelyakasztó hótorlat, a Ringstrassen egész hegylánczok hógulákból, amik között a kocsik alig tudják egymást kikerülni; a belváros szűk utcáin szünetel a közlekedés; két-három kétkerekű kordé megakasztja a kocsijárást, amik havat talicskáznak. Egy

Amig itt el nem helyezkedtem, mindig ideges vagyok. Csak a kocsidübörgés nyugtat meg valahára.

A hálókocsik ellenőre figyelmeztet bennünket, hogy a fülkéhez csatolt mosdószakaszt ne igen használjuk, mert a mosdóvíz belefagy a medence levezető esővébe s akkor kiönt bennünket a víz a kupénkból.

Hát majd csak szárazon fogok mosdani, mint a medve. Egygyel több vagy kevesebb a karaktervonásokból már nem számít.

Hogy Bécestől kezdve egész a Semmeringig egyik téli tájkép a másikat váltja fel, az természetes. A közeledő havasok sem változtatják meg a kedvemért a kinézésüket. Éjjel lesz, az ablakok befagynak, átalszszuk a hosszú éjszakát. Majd mikor átguruljuk az olasz határt, azt megüdjük arról, hogy ott megszüntetik a hálófülkék fűtését. Ki merné a bella Italiát megsérteni azzal, hogy februárban fűtsön?

A szolnoki csata 1849. márczius 15. én.

templom előtti téren óriási hópiramis van felhalmozva. Azalatt, a míg a bérkocsink kénytelen várakozni a havas lapnikákra, ráérek megtudakolni a Schutzmannától, hogy mi lesz ebből a nagy hócsimborasszóból? „Ebből fogják elkészíteni a polgármester ur emlékszobrát”. Igazán megérdemli. A vendéglőben folyvást fűtik a hálószobát, mégis hideg. Egyre szakad a hó. Alkony felé felszakadozik az égbolt s kirémlik a sápadt égen valami nagy, veres, izzó golyóbis, amiről a katendáriumcsinálók azt állítják, hogy ez a lemenő nap. Bécsnek ez is jó.

Csak már szabadulhatnék ez alól az elkeseredett ég alól!

Engem mindenki csúfol azért, hogy rendesen egy órával előbb szeretek elindulni a rendelt idő előtt a vasutra. Hát nem volt igazam? Bérkocsink hatszor felakadt a városban az éjjel esett hó miatt. Kellott az az egy óra a felvonulásra.

No, csakhogy bennülünk már a waggon-litsben.

De soká akar megvárni! Kérdezzük a kalauztól, hogy hol járunk már? — „Milanón túl”.

Hát akkor miért nincs reggel?

Azért, mert az ablaküvegre olyan sűrű zuzmára tapadt, hogy késsel kell róla lefaragni.

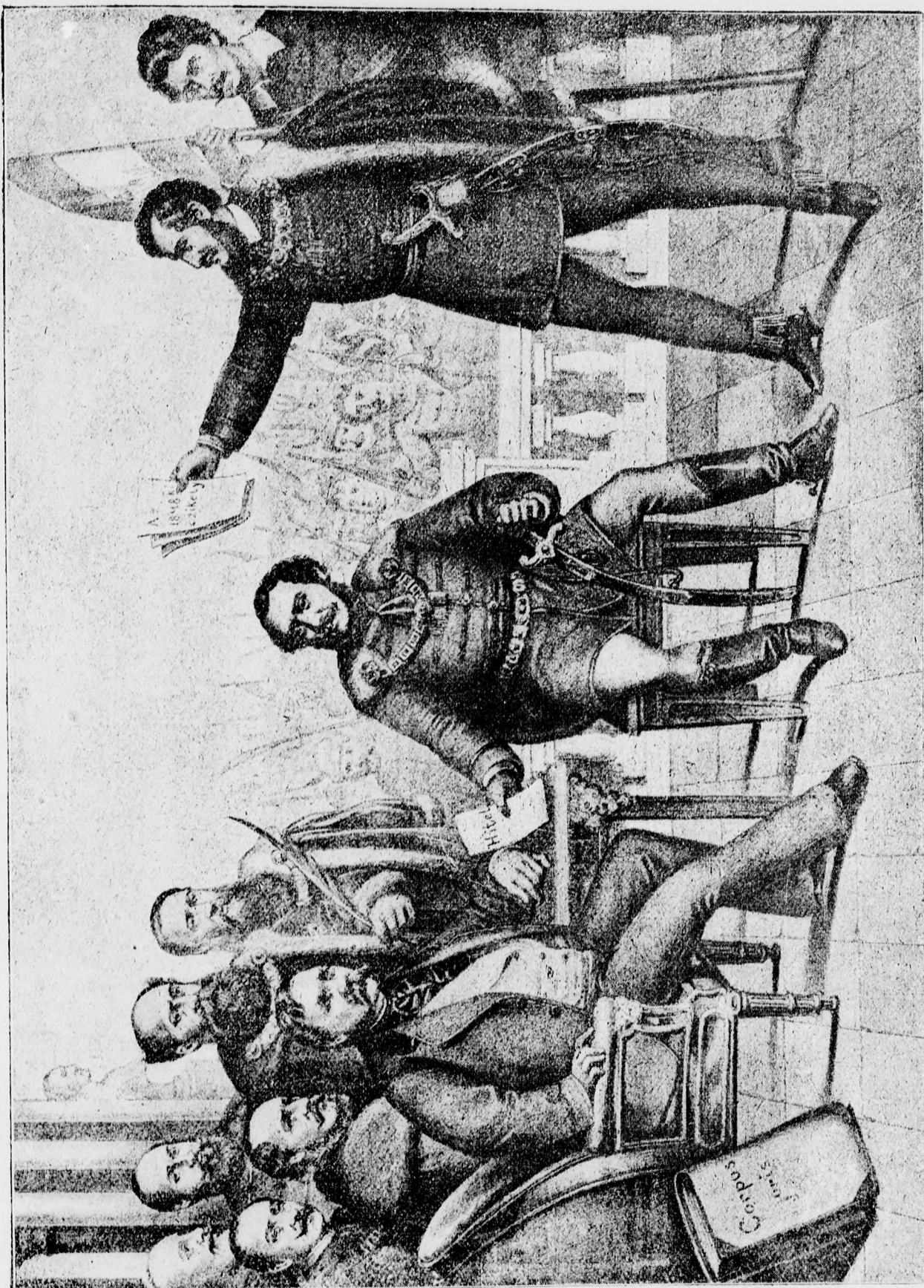
Hát ez az a szép Olaszország?

Fel a hegyekig, le a róna határáig egy fehér lepedő, még nagyobb hó, mint Ausztriában, közben jégtől zajló folyamok.

Rettenetes kilátás! Hát nem lehet a tél országából elfutni sehová? Egész Észak-Olaszország egy Szibéria. Csak az iramszarvasok hiányoznak.

No, de közeledik már Genua. Itt jön az a hosszú alagut, mely a világhírű kikötő fölött torkollik ki: ismerem már.

Itt látunk először napot és tengert: a két éltető hatalmat.

A szabadság hősei

Egyszerre átváltozik előttünk a világ. Szürkészöld olajfa-ligeték, erdők, rengetegek a völgyekben, a hegyhátaikon; a kertekből százados pálmafák emelkednek elő, miknek levélkoronája alul kitörnek a sárga virágfürtök, nyíló folyondár (jerikói rózsa) takarja a házak oldalait, a villák, kastélyok kertjeiben virítanak a kaméliák, rododendronok. De hogy itt is harcoltak még nemrég a goromba tél betörése ellen, arról tanuskodnak a Genua közelében fekvő kertek veteményes ágyait takaró nagy ponyva-mennyezetek, melyek a féltett árticsóka tobozait védelmezik a zuzmara ellen. (Olyanformák, mint a mi gyékényes szekereink födelei.)

Amint a tengerparton továbbrobog a vonat, úgy bontakozik ki előttünk a tavasz, a paradicsomtáj. Elbujik a hó a hegyvápákba; uralkodik a zöld. Egész erdők narancs- és citromfákból, rakva aranygyümölcsessel, futnak el mellettünk, utóljára már az otthoni ismerős fák is elénk jönnek, a szép májusi varázsolvá szemeink elé: a mandulafák, őszi barackfák teljes virágzásban, ami nekem még kedvesebb a narancs-ligetnél, a pálmásétánynál, ezekben látom előre álmodva a megígért tavaszt, amit otthon csak három holdforgás után fogok megtalálni.

Ebéd idején érkezünk meg Nizzába.

Szép, derült idő van. A nap melegen süt. A tenger színe háromféle szint vált: nagy messze sötétkék, darabonkint smaragdzöld, közelben égszínkék. Amint a tenger szellője felénk csap, érezzük éledni a tüdönket, elpihenni az idegeinket.

Az áldott nap és az áldott tenger! A csodatevő két gyógyító. Ezt nem árulják a patikákban. Ezt nem hirdetik a panaczeák között. Pedig ez hoz helyre mindent. Ez fujja le rólunk az epidémiákat; tüdőt, légzőszervet, szívet, idegzetet csak ez hoz rendbe igazán. Ő tőlük érünk még egy kis esztendőcskét ebből a szép világból. Mert szép ez a világ otthon is — tavasztól ősziig, hanem a tél rettenetes!

Ne sajnáljátok hát tőlem, otthoni hiveim, ezt a kis zarándokut a csodatevő naphoz, a bűbajos tengerhez. Ezek az én fentartóim. Aztán meg az a csodatevő szeretet, amiben együtt van a nap is, meg a tenger is.

Csodák ezek mind! Amiket Milton és Goethe lángszelleme meg nem álmodott.

Hogy egy éj különbséggel az ábrándozó ember, a fagyos télvilágban álomra hajolva, egyszerre a tavasz paradicsomában ébredjen fel; — s hogy egy vén poéta a hetvenhatodik születése napján szerető szív üdvözlésétől legyen boldog. Éppen ezen a napon érkezünk Nizzába.

... Nem írta volna meg Milton az én helyemben „a feltalált paradicsomát?”

Helyreigazítás. A lapokban olvasom, hogy Nizzában +1 fok a meleg. Igenis, egy *semmivel* több: +10 fok.

APRÓSÁGOK.

Idyll.

— Menyeeske: Lám, még a madarak is mennyire szeretik egymást, Istenem, milyen jó madarak!

— Férj: A csirkefogók is jómadarak és mégsem szeretik egymást.

Elengedi.

Szolgabíró: Csak rajta János, olvasatlan rá a huszonötöt; a kamatot aztán utána olvashatja.

Fajtelez: Köszönök oláson a komotot; elengedek én a thökét is.

Örök szeretet.

Márczius 15.

*Márczius tizenöt, népszabadító nap,
Te vagy az én fényem,
Te hoztál ki engem a vak éjszakából,
Te érted kell élnem;
Érted éljen-haljon minden igaz ember,
Az én édes népem.*

*Mikor odaértél fel a delelőre,
Lángod vérből támadt,
Felgyújtád a szívet, a lelánczolt eszmét,
Szép magyar hazámat,
S új átalakulást, jobb sorsot teremtél
Az egész világnak.*

*Oh, örök szeretet, jogaink nagy napja,
Szabadságunk lelke,
Te légy a testvérség fentartó alapja,
A szentséges eszme,
Mely vezérel engem, vezérli hazámat
Fényes, szép tettekre!*

*Te légy az a virág, mely az ember fáján
Dús gyümölcsöt érlel,
Mely mindig megújul, soha el nem tűnik
A faj idejével;
De az én népemben, magyarok közt szebb, jobb,
Nemesebb ezélt ér el.*

*Te tartod a földet, irányítod lelkem,
Az emberiséget;
Én csak addig élek, amíg a szívembe
Foglalhatom képed,
Mig látom, hogy méltó testvérekre árad
Tündöklő napfényed.*

*Térdemet meghajtva, szemem rád függesztve
Imádlak halálig,
Mert tudom, mig fényed, fényedben az erő
Népemre sugárzik:
Soha a szabadság, melyet te teremtél,
Halálra nem válik!*

*Hármas jelszavaddal én dicső megváltóm
Élteted a vérem!
Te voltál, te maradsz igaz üdvözítő,
Mig föbb lesz a térben;
Az én világomat éltető és áldó
Égi, földi éden.*

*Te maradsz az újjávaló nagy mindenség,
Magyarok imája,
Benned megél hazám szép függetlensége,
Vágya, szabadsága,
Oh, lelkednek lelke, szerelmek szerelme,
Világok világa!*

Dura Máté.

EGY MAGYAR HÖSNŐ.

Irt: **FARKAS EMŐD.**

BÁNYAI JULIA.

Sok volt, nagyon sok volt az asszonyhóvéd. Ttiokban követte az urát gyalog, kocsin vagy lóháton s a lelkesedés, amit az arezukon látott, a lélekkábitó mámor, ami egy-egy diadal után betöltötte a honvédtábor, szívében ellenállhatatlan harszó vágyat gyújtott. A dicsőség olyan varázsital, amitől, ha egy csöpp esik az ember homlokára, örökké szomjuhozza. A honvédtáborban pedig tengernyi dicsőségben fürdöttek. A nő puha és lágy, mint a virág, gyöngé s gyöngéd s a családi szentélyben legerősebb fegyvere a köny. E szeméből fakadó harmat az a szenteltvíz, amely a haragot és gonosz szenvedélyeket lemossa a férfi lelkéről s áhílatba borul, mintha templomban állana.

Hanem a nő nemcsak sírni tud, de szeretni, gyűlölni és lelkesedni is. És mindezekben sokkal erősebb, mint a férfi. A bánatot jobban tűri, az örömet jobban visszasugározza. Negyvennyolczban két világdöntő érzelem hevítette: a szeretet és a gyűlölet. Az előbbi a hazának, az utóbbi Ausztriának szólt. Az ő szívük volt az a fáklýáttartó múzsa, aki megihlette, lánglobbantotta a csatára tüzelt magyar nép lelkét. Az ő honszerelmük vezette azt a kardot, amelylyel a honvédsereg ragyogó hőstetteket irt a saját vérével hazája földjére. Szívükből, a szeretet eme örök tűzhelyéről, áradt a remény melege, a hit sugára, a hősi elszántság érzése a csatatérre, ez világított nekik a sötétségben. a napot eltakaró golyófergetegben...

A virág, amit a győzők homlokára fontak, a honszeretet napfényétől nyílt ki, a selyemszalagokat, amiket zászlóikra híméztek, a saját szívük rostjaiból szőtték.

Ők, a magyar anyák, a magyar honleányok sugallották a nemzet halhatatlan hőskölteményét: a szabadságharcot. És akadtak sokan, akik fegyvert is ragadtak, hogy tetteleg vegyenek részt a dicsőségben, a szenvedésben, a titáni harcban.

Ilyen hősi honleány volt Bányai Julia. Ügyvéd férje pár hónappal a szabadságharc előtt hunyt el. Özvegyi gyászban érte a fegyveresörgés zaja. A bánat könyeit fölzáritotta szemében a lobogó harszó vágy. Előbb csak feledést ment keresni a tábor mozgalmas zajában. De az első ütközöt, az első siker megedzette szívét s most már babért keresett a csatamezőn.

A 27-ik zászlóalj közlegénye volt még, de már ekkor is számos jelét adta csodás bátorságának. A tűzvonalban nem bukácsolt a golyók elől. Bátran állt a tűzben, ritka hidegvérrel nézett a körülötte zúgva repdeső halál szemébe. Bajtársai kétszeresen tisztelték, becsülték, mert ő nem titkolta, hogy nő. Mindenki tudta róla, hogy asszony s épp ezért nem győzték eléggé csodálni és magasztalni merészségét. Mindig az elsők között rohant előre a szuronyrohamokban. A szeme szikrákat lövellt, az areza csupa láng volt ilyenkor. Csakhamar tizedes, majd őrmester lett.

A honvédek közt mint Bányai Gyula vett részt a csatákban. Amidőn Matta főhadnagy századával Dévára ment, már őrmester volt. Délceleg termete, szép szabályos olajbarna areza, ragyogó bogárfekete szeme, sok ifju honvédbajtárs szívét megígézte. Hanem ő csak egy szerelmet ismert: a honszerelmet, ennek szentelte életét, rózsás ifjúságát.

A pisküi csatában, ahol a kolozsvári tanulóifjúságból alakult vörössipkás 11-ik zászlóalj a hídnak szuronyrohammal való elfoglalásánál a vitézség csodáit művelte, a hősléklü asszonyhóvéd súlyos sebet kapott.

Egy kartácsdarab lábán sebezte meg s a véres diadal színhelyéről eszméletlenül szállították el. Mint súlyos sebesült a nagyváradi kórházba került, ahonnan hat hét mulva teljesen felgyógyulva ismét a harcmezőre ment. Csatlakozott az anini rendes katonasághoz s azzal Zalathnára vonult. Innen a havasi mőczok ellen indult s több véres összecsapásban vett részt.

Amidőn Inozédy Samu őrnagy tíz emberrel a havasokból Zalathna fedezetére visszaküldötte, a sasszemü asszony észrevette, hogy az oláhok egy hátramaradt csapatja tizenkét szekér élelmiszerral vonul ki a temetővé tett városból.

Bányai Gyula, a fegyveres oláh bandát szuronysegezve tüstént megrohanta, egy részét lekasabolta és szuronyra szedette, a másik részét pedig vad futásra kényszerítette. Az ekkép elfoglalt élelmiszereket azután magával vitte s átadta báró Kemény Farkasnak. E hőstettéért napi parancsban nyert dicséretet.

Hanem ha azt hinnők, hogy ez volt Bányai legnagyobb hőstette, úgy nagyon kevésre becsülnők az ő bátorságát. Bányai Juliának, a golyózápokban és ágyutűzben keménynyé edzett katonának, az ilyesmi csak gyermekjáték volt. Zászlóaljával ő is megjelent Gyula-Fejérvár alatt, mely osztrák kézen volt. Viárokot építettek s azokból bombázták a várost. De bárhol és bármikor rohanták meg a várfalakat, az őrség mindig készen várta s öldöklő golyózáppal árasztotta el őket.

Mindenki sejtette, hogy áruló férközött soraikba, csak azt nem tudták, hogy ki. Egy öles termetü iparos majd mindennap megfordult táborukban, hol itt, hol ott bukkant föl, szóbaállt a honvédekkel és senkisé sejtette, hogy épp ez az áruló. Magyarul beszélt, magyarnak gondolták és senkisé álmódta, hogy osztrák kém, aki gyakran besurran a várba.

De egy honvédek mégis szemet szúrt s ez Bányai Julia volt. Elhatározta, hogy két honvéddel hirtelen megrohanja és megmottozza. Ha igaz járásban van, ha magyar ember, könnyü lesz kivágnia magát, ha pedig áruló, akkor bűnhődjék.

Ő különben is régen szemmel tartotta már, valami jellegzetes magyar vonást éppenséggel nem fedezhetett föl rajta s az a ravasz sunyiság, mely a szeme szögletében ólálkodott, bizalmat egyáltalán nem kelthetett.

Amidőn tehát újból felbukkant táborukban, a két szálas honvéddel hirtelen utját állta, ő maga mellen ragadta s követele, hogy irományait adja elő.

Az öles óriás elsápadt és megreszketett, aztán kabátja belsejéből irományok helyett tört rántott elő s azt iszonyu erővel vágta Bányai felé. Az asszonyhóvéd azonban villámgyorsan félreugrott s ezzel a halálos döfést szerencsésen elkerülte, két bajtárs pedig a dühöngő óriást rögtön lefegyverezte.

A tör hegye csak könnyebb sebet ejtett a hős asszony mellen s a vérzést zsebkezdőjével elállítva, az elkábult Herkulest rögtön megkötöztette s diadallal kísértette a főhadiszállásra.

Itt aztán megmottozták s irományaiból kitűnt, hogy osztrák őrnagy, aki már egy hónap óta járt ki bántatlanul a várból, minden tervezett támadásról, éjjeli megrohanásról előre értesült s vagy visszalopódzott a várba, vagy pedig titkos jelbeszéddel adta tudtára a veszedelmet a bástyafokon állóknak.

Az elfogott veszedelmes kémet azonnal föbelőtték. Bányai Juliát pedig e hőstettéért hadnagygyá neveztek ki.

A midőn a vár ostromával felhagytak s a hasztalan lödözött falak alól elvonultak, a várőrség gyilkos golyó- és gránátzáppal árasztotta el őket.

Az asszonyhadnagyot egy gránátszilánk megsebesítette s a több inehéz sebesülttel együtt a kolozsvári kórházba szállították.

De itt se volt maradásuk, mert az oroszok a városból kiszorították a honvédeket s a lábbadozó betegeket is magukkal vitték. Bányai Julia már annyira fölépült, hogy ismét szolgálatra jelentkezett. Éppen jókor! A honvédek Fenesre hátráltak, ő az utóvédnél volt. A muszkák ide is követték a hátrálókat és heves ágyutűzzel, majd lovassággal támadták meg.

Nagy volt a veszély, mert ha a kozákok keresztültörnek a keskeny fahidon, óriási zürzavart támaszhatnak a hátráló honvédek között. Azonkivül a tábori pénztár is nagy veszélyben forgott. De ott volt a hős Bányai Julia egy félszázad elszánt honvéddel.

A hid előtt csatárláncba állította őket s mikor a kozákok

a tábori pénztár fedezetét szétszórták, szuronysegezve rohanta meg a kozákokat. Szeménél csak a kardja villámlott jobban. Maroknyi csapata szavától fölleskítve, oroszláncoként küzdött a a tulnyomó lovasság ellen. Ezalatt Keresztény Kálmán a tábori pénztárral egérutat nyerve, átnyargalt a hidon.

A kozákok követni akarták, de Bányai egymaga négyet vágott le közülök s első rohamukat vitézül visszaverte.

Hanem a kozákok egyre többen vágattak elő, hősi elszántsággal küzdő bajtársai egyre kevesbedtek s Bányai lassan, lépésről-lépésre hátrálni kezdett a hid felé. A kozákok mind kisebb gyűrűbe szorították őket, de Bányai, aki a honvédsereg elvonulására minden-áron időt akart nyerni, most sem adta föl a kétségbeesett harcot, hanem föl pattant egy általa levágott kozák altiszt lovára s úgy lelkesítette katonáit a végső ellenállásra.

Amint azonban a hidra léptek, egy lándzsadöfés érte, s ő lováról a patak vizébe bukott. Itt holtnak tette magát, a kozákok tovább nyargaltak, anélkül, hogy törődtek volna vele. Ez volt a szerencséje. A sekélyvizű patak hűs vizében egészen magához tért, sebét kimosta, aztán az est beálltával, mikor mindenfelől kozák előőrsek pikáit látta villogni, óvatosan a közeli búzaföldre esúszott s egyenesen arra tartott, ahol egy gazdátlan lovat hallott nyeríteni. Hosszas bolyongás után megtalálta az árván maradt huszárlovát, fölült rá és egész éjjel ügetve, reggelre baj nélkül elérte a magyar tábor.

Ez újabb hőstettéért, amelylyel 22.000 forintot mentett meg az ugys pénzszükében levő magyar tábornak, főhadnaggyá léptették elő.

De ő nemesak mint vitéz katona, hanem mint elszánt, minden veszedelemmel bátran dacoló asszonykém is nagy szolgálatokat tett hazájának.

Amidőn hadi szerencsénk a kétszáz ezer muszkaszurony árnyékától elhomályosult s a felaprózott erdélyrészi honvédsereghez eljutott a világosi katasztrófa híre, a Zsibóra vonult Kazinczy tábornok az önként vállalkozó Bányai Gyulát küldte Zilahon át Dévára, hogy megtudja, ott van-e még Bem tábornok.

Bányai Julia női ruhát öltött és a muszka seregen keresztül szerencsésen megjárta Dévát, ahonnan augusztus 23-án azzal a gyászos hírrel tért vissza, hogy az agg csataoroslán már elhagyta Erdélyt.

E szomorú hír után tartotta Kazinczy azt a viharos haditanácsot, amelyben a többség kimondta a fegyverletételt. — Báró Kemény Farkas és Gál Sándor még ekkor sem adott fel minden reményt s a bátorszivű asszonynak néhány aranyat adva, Bem fölkeresésére küldötték.

A vitézkarú honleány oly szomoruan vette magára a női ruhát, mintha csak mély gyászt öltött volna. Mielőtt megkezdte idegen földön való bolyongását, a szive hazavonta Vizaknára, mintha csak sejtette volna, hogy nem ad neki többé otthont a saját hazája.

Három napot töltött Vizaknán, ahol 349 elvérzett bajtársa aludta a sóaknában és jelen siroknban a szabadság és dicsőség álmait.

Három napig siratta szülőföldjének véres romjait, aztán bepakolva honvédtiszti ruháját, sok viszontagság után számos bujdosóval Törökországba ment. Itt magára öltötte honvédruháját s kihallgatásra jelentkezett Omer basánál, arra kérve őt, hogy igazítsa Bem tábornokhoz. A basa álmélkodva hallotta, hogy nő s oly sok esatában ontotta véré a hazáért. E hősi hazaszeretet mélyen meghatotta szívet s azonnal elküldte Sumlába, ahol nemesak a lengyel hőst, hanem egykori századparancsnokát, Matta századost is viszontlátta.

A hazátlan bujdosók nagy örömmel fogadták a csatákban kitűnt bátor asszonytiszte. Bem tábornok is melegen szorított vele kezét s nagy elismeréssel emlékezett meg sokat magasztalt katonai bátorságáról. Bányai Julia egyik legnagyobb tisztelője volt Bemnek, s itt a keserű bujdosás földjén is nagy szolgálatokat tett neki. Bemezért kapitányává nevezte ki.

Bányai Julia nemesak vitéz és hőslékű asszony volt, de női erényekben is ritkította párját. Nemes türelmével, amelylyel a hontalanság nehéz kökeresztjét viselte, általános tiszteletet vívott ki magának férfi bajtársai között.

A szép fiatal asszonyt sokan rajongták körül, sokan szerették volna elnyerni a kezét, de ő azt egykori századparancsnokának nyújtotta, aki egy év óta tiszta szerelemmel vonzódtott hozzá.

A lakodalmat nagy ünnepélyességgel 1850 márczius 2-án tartották s az esketési szertartáson egy római katolikus, egy református pap és egy görögkeleti főpap volt jelen. A fiatal párt ez utóbbi adta össze. Násznagy volt Kabos Ede, alezredes-térparancsnok és Vay László gróf. A menyegzői lakomát köz-költségen tartották; résztvettek benne: Achmet és Fuad basa, Feid bey s a lengyel menekültek. Az Iház ezredessel kijött 55-dik zászlóalj altisztjeiből alakult zenekar pedig édes-bús magyar nótákat játszva, visszavarázsolta talpaik alá a drága magyar földet.

De a hazaszeretet most sem engedte nyugodni. Megismerkedett Makk ezredessel s még ugyanezen évben proklamációkat varrva női kalapjába, Erdélybe surrant.

Ezt a veszedelmes utját megismételte 1852-ben, amidőn Várady Józseffel együtt jött a Székelyföldre. A proklamációkat Gaal Sándortól kapták Konstantinápolyban. A merész kísérlet hazafias, de nyaktörő ábránd volt. Váradyt a Székelyföldön el is fogták és kivégezték.

A bátor nőt még ez a csapás se rettentette vissza. Elment egész Nagyváradig s ahol csak megbízható hazafira akadt, azzal rögtön közölte a felkelésre buzdító kiáltvány tartalmát, ama csalóka reménnyel biztatva a boldogtalan népet, hogy csak keljen föl, majd ad a porta fegyvert s Kossuth egy nagy török hadsereggel jó be.

Amikor azonban elcsüggedve látta, hogy a letiport, erőtlén magyar nép nem meri kockáztatni hazája utolsó rongyait, szívében a honfibu nehéz keservével visszabujdosott Törökországba s férjével magyar vendéglőt nyitott. Némi kis pénzre téve szert, elmentek Kairóba s itt szorgalmukkal szép vagyont gyűjtve, a legnagyobb kairói szálloda bérlői lettek.

Végtelen boldogok voltak, ha egy-egy volt honvédtiszt vetődött oda; ilyenkor a legjobb magyar borokat tették az asztalra és hosszan elbeszélgettek vele a nemzeti dicsőségnek ama ragyogó szép világáról, amely a honfibu tengerébe sülyedt Világosnál.

A kedvderítő, bánatoslató híres magyar bornak ők terem-tették az első piacot Afrikában, ők mutatták be és kedveltették meg a magyar szőlőhegyek lángoló levét a kairói néppel.

Bányai Julia elvesztett hazáján sokat bántódva, családi kör melegeben igyekezett vigasztalást és feledést keresni nemes és bátor honleányi szive bánatára.

Amikor derülni kezdett a haza fölött, magyar lapokat járatott, hogy saját szemével láthassa, mikor süt ki megint a gyászos felhők közül a szabadság napja.

Sokáig kellett még erre várnia. De megérte a hajnalhasadást, mely nem volt ugyan oly szép, aminőről az ő Kossuthimádó lelke álmodott, de azért ennek is örült, mert benne látta a szebb jövő zálogát.

Ha jól emlékszünk, pár év előtt hunyt el Kairóban, idegen föld hantja borul honszerető szívére, de az poraiban is a haza boldogságáról és függetlenségéről álmodik.

Ilyen hőslékűek voltak 48-ban a magyar nők. Az volt a jelszavuk, ami az áldott emlékü gróf Teleki Blankáé, aki midőn megkérdezték, mi hát az igazi boldogság a földön, — átszellemlen felelé: A szabadság!

Oh, bár lennének ilyenek mindig a magyar nők!

Márczius 15.

*Ma az emlékezet, magasröptü szárnynyal,
Több, mint félszázados múlt virányin szárnyal,
Kutatva, keresve:
Honnan a szíveknek fellobogó lángja,
Hamvadó szikrákat mi gyújtotta lángra,
Villámként egy percbe? . . .*

*Ah, mert sötét éj volt soká a magyarnak!
Mikor a madár is száraz ágon hallgat
Csüggedten, leverten;
Sem csillag nem ragyog, sem szelid hold fénye,
Végső vonaglásban a szívnek reménye,
Hogy foszlánynyá legyen.*

*Csak gyéren világolt, pásztorörtüzképen,
A hit, a bizalom, keblek rejtekében,
Hogy megvirrad végre,
A bágyadt szemekből kiapad majd a könny,
Örök semmiségbe nem merül az öröm,
Talán, talán, mégse! . . .*

*Ekkor lendült szárnya a mentő angyalnak,
Örömdalt zengeni nyitlak meg az ajkak,
Szabadság hajnalán . . .
Megeredt az égnek sűrűn omló könye,
Hogy áldás harmatát bocsássa a földre,
Hogy legyen Kánaán . . .*

*Nemzet virágai, a lánglelkü ifjak
Szívek táblájára honszerelmet írtak
Béke olajággal;
A dalt szerte vitte szabadság szellője,
Nemzet új élete képződve belőle
Remény szívárványnyal . . .*

*Szabadság tündére, érző szív virága!
E napon születlél nekünk e világra,
Mégváltva egy népet,
Könyeket szárítva, sebeket gyógyítva,
Olyan csodát tettél, melynek párja ritka,
Rablánczunk széttépted . . .*

*Oh, de mit használna minékünk e nagy nap,
Ha a honszeretet szívünkéből, mint harmat
Könnyedén elszállna? . . .
Ha a dicső ősök örökébe lépve
Nem lebeg előttünk a letűnt múlt képe,
Mi sors vár hazánkra? . . .*

*Emeljük kezünket magasan az égre,
Tegyük szent fogadást Isten nagy nevére:
Hü honfiak leszünk!
Míg éltünk fáklyája utolsó nem lobban,
Számíthat ránk hazánk akárminő sorsban,
S csak e föld kell nekünk!*

*Ekként ünnepeljük e napot, testvérek!
Akkor nem vádolhat a lelkiismeret,
Ugy áld meg az Isten,
Milliók imája így lesz meghallgatva,
Így lesz szabad népmek örökké a haza —
Idők végeiglen! . . .*

Dombi Lajos.

MA HÚSZ ÉVE . . .

Írta: **CSILLAG MÁTÉ.**

— Már megint elkésett? — zsörtölődik a szép, özvegy tanácsosné, az éppen belépő Alfréd báró felé, kézesókra nyujtva picziny, húsos jobbját. — Ugy látszik, már meguntá régi barátnőjénél az esténkinti egyhangu teázást és tere-ferélést. Vagy apró kalandok után hajszolunk? Mi? Nézzük, nincs-e holmi czérnaszál a kabátján, melyet valami hirtelenszöke, tűtforgató Nympha ott feledett, avagy . . .

— De, kedves barátnőm, megint ok nélkül pirongat. Hiszen tudja, hogy szegényeimén kívül, kik erszényemre utaltak, ez az egyedüli hely, hova örömmel jövök.

— Jó, jó, — zsémbeskedett a szép asszonyka, — hiszen csak önt féltettem, hogy megfagy kint a tiz fokos hidegben, mikor itt oly jól fűtött szoba várja. Hát ez miécsoda? Minő csomagot szorongat hóna alatt? Vagy az odafagyott a kabátjához a nagy hidegben? Beszéljen már! Olyan, mint egy bűnös gyerek, ki akarna valamit és nem meri.

— Igaza van, barátnőm. Kis lámpalázam van. Félek, hogy összeszid. Ismeretségünk óta ma hoztam először egy kis figyelmet, mert eszembe jutott . . .

— No, mit hozott? Mi jutott eszébe?

— Az jutott eszembe, hogy ma húsz éve annak, hogy kérőként állítottam be magukhoz és engem kerekén kikoszarozott . . .

A kis tanácsosné felkaczag. Ez aztán szép jubileum. A kikoszarozás huszadik évfordulója. Olyan örömmel ünnepezzék nekem ez esemény?

— Kegyetlen!

— Jó, jó, lássuk az ajándékot. Egy megszáritott csokor.

— Igen, ugyanazon csokor, melyet kapott kosaram előtt utóljára küldtem és melyet visszaküldött nekem. Én pedig leszárítva megőriztem mai napig, hogy elhozzam ismét annak, kinek szánva volt. Ma már — húsz év után — kihült szívvel talán elfogadja és nem löki ki gazdástul.

— Barátom, magának néha igen bizarr ötletei vannak. Adja ide ezt a száraz memento-t, maga illetlen, goromba ember. Mióta betette ma a lábát, egyebet sem tesz, mint a húsz évet emlegeti. Ezt okmányilag bizonyítja egy száraz csokorral és ráüti a „kihült szív” pecsétjét. Hiszen ugyis tudom, hogy már vén asszony vagyok.

— Február 17-én mult 38 éves.

— És aztán?

— És aztán, ma is olyan kedves, aranyos teremtés, mint volt húsz év előtt, mikor engem kidobva, barátomnak, dr. Kelemen Bódog tanácsosnak nyujtotta kezét. Sőt ma szebb, mint akkor volt. Akkor feslő himbó, melynek szírmát a kora tavasz burka irigykedve fedé és csak sejtetni engedé a pompát, melyet a feslés után nyujtani fog. Ma kinyílt rózsza, melynek színe — illata . . .

— a fonnyadás, az enyészet örök törvényét kezdi hirdetni. — vág szavába Kelemenné. — Hát azért jött ma ide, hogy jubileumi bókokat vágjon felém lyrai ömlengésekben? Rögtön üljön le és igya teáját, mert még kihül! Tetszik még cognac vagy czukor belé?

Szóltanul szüresölik a teát. Közel tiz éve lett özvegygyé a kis tanácsosné, azóta minden este nála teázott régi gyermekkori pajtása, egykori kérője, férjé-

nek és neki legjobb barátja a báró. Mindig volt valami új pletyka, amit magával hozott, amivel felvidította a remeteéletű, fiatal asszonykát. De ma? Ma a húsz év emlékének felidézése, a száraz virág elfogulttá, lehanggolttá tette mindkettőt.

A kis asszony türelmetlenül töri meg a csendet. Tudja, inkább gorombáskodjék, mintsem így némán farkasszemet nézzünk.

A báró merengéséből felrezenve, lágy, szinte könyörgő hangon szól:

— Váltsa be ígését, barátnőm!

— Ma?

— Nos, igen. Hiszen jubilálunk. A kikoszarázás ünnepét üljük. Illő tudnom végre az okot, melyért kidobattam, én, ki lángolóan, hévvel szerettem akkor és ki...

Görgey felolvassa gróf Zichy Üdön előtt halálos ítéletét.

— Ne, ne folytassa. Mi barátok voltunk és maradjunk tovább is. — Majd kis gondolkozás, habozás után hozzátette: — Jó. Legyen meg kívánsága. Ma megtudja, miért mellőztem magát és nyujtottam kezem barátjának, aki...

— Sem szebb, sem gazdagabb nem volt, mint én, — vette át a szót a báró — és aki milliomodrészt sem rajongott úgy érte, mint én. Avagy nem hitte, nem tudta, hogy örjögésig szerettem?

— Hittem, tudtam, sőt azt is tudtam, hogy akit választok, engem nem szeret úgy és mégis neki adtam elsőbbséget, mert...

Az inas bejött megakasztá e mondat befejezését. — Egy hasáb fát tett a kandallóba és nesztelenül távozott.

A kis tanácsosné belébámul a tűzbe.

— Nos?

— Látja ezt a kandallót és benne a lobogó tüzet? Ez a szerelem a nőnél. A kandalló melegétől kellemes hevülés fogja el azt is, kit előbb a tél hidege megfagyással fenyegetett. A kandalló melege okvetlen felhevíti a hozzá közel állót és így az egyik nyer meleget, anélkül, hogy a másik veszítene hevéből, míg...

— Nos? mig?...

— Mig fellehetünk mi hevülve 41 fokos, gyilkoló lázig, hiába állunk a hideg, fütetlen kandalló mellé, az hideg marad és érzéketlen. Látja, ez meg a férfi szerelme, ha a nő viszont nem szereti.

A kandalló melege a boldogság. Ha a nő szerelmes egy férfiba, az ő szívével lángoló szerelemre fogja hevíteni a férfit és az érzelmeiből áradó boldogság melege magához fogja kapcsolni a lassan, de biztos fölmelegedő férfit. Mert boldogságra alkalmasnak van alkotva férfi és nő egyaránt. De boldoggá tenni csak nő képes. A férfi, ha szerelmes, ok nélkül, eredménytelenül környékezi a nőt, — a hozzá hideg nőt — annak érzelmeit nem tudja fölgerjeszteni. Ha fagypontra volt az érzelmeik és vonzalmak barometerje, az ott is marad.

Erre tanított engem, mint tizenhétéves leányt a kandalló tüze és ezért...

A báró lecsüggeszté szép fejét.

— Értem. Tudta, látta, hogy rajongásig szerettem; de magácska Kelemenért hevült és bár tudta, hogy ennek szívében jégesap van, bizony számított, hogy szíve kandallójának heve a jégesapot felengeszteli?...

— Ugy van! És ez az igazi boldogság! Boldognak érezni magunkat önmagunkért, a bennünk lángoló szerelem által és még boldogabbnak lenni azon szerelem által, melyet érzelmeink átültetett heve élesztett lángolóvá.

A báró kedvtelenül kérdezi:

— És a valóság, az élet megerősítő teóriáját?

A 38 éves, még mindig szép asszony arczán a fájdalom redője vonult át.

— Öszinte leszek. Nem! A mézeshetek — a házasság ezen konvencionális hazugságaival szentesített hetei — után már rájöttem, hogy hasonlatom — mint minden hasonlat — sántit, valótlan eredményre vezet... Hiszen ön tudja legjobban. Ön elég erős és elég nemes volt nem éreztetni velem és férjemmel, amit ön érzett: a mellőzés fullánkját. Megmaradt barátomnak és mellettem volt tanácsaival egészen azon napig, míg... meggyűlöltem önt, mert megalázott, önérzetem sárba tiporta. Oh, mint gyűlöltem önt akkor...

... És minő hálás lehet ezen gyűlölete okáért ma — vágott szavába a báró. — Engedje meg, asszonyom, hogy életének ezen epizódjáról én lebbentsem le a fátyolt. Hiszen nem hallja senki. Egymás előtt pedig nincs okunk pirulni. — A mézeshetek után férje túlsokat járt vadászni, kártyázott. Képviselőjelöltnek lépett fel, szóval nem maradt ideje önnel foglalkozni. A kandalló lángolt, de nem volt ki hevével elgedni akart volna. Ön a nők fegyveréhez nyult. Piperézte magát, a kacérság ezernyi apró hálóját vetette ki hitese férjének visszahódítására. Erre az volt a válasz, hogy egy idegen nő pályásabát tett le férjének ajtaja elé, követelvé, hogy eltartsa. Férje ezen botrányra még mentegőzni sem kísérelt meg. És azután még jobban mellőzte önt. Vadászott tovább vadakra és futó kalandokra. Erre az ön női méltósága föllázadt. Kereste és mert nem

Görgey átvezeti seregét a Stureczen.

találta boldogtalanságának okát önmagában, fölkorbaesolt érzelmvilága követelni kezdte az élettől azon boldogságot, melyhez a kunyhó rongyos lakójának is joga van. Boszut is akart állani férjén. A sértő mellőzés felszínre dobta a „fogát-fogért“ elméletet. Erre bátorította ismerősnőinek környezete, hiszen ezen asszonyok közül talán mindnek volt „valakije“ a férj mellett és nem is igyekeztek azt titkolni. Mit eddig becsületének zárközöttségével magától távol tartott, közelébe bocsátá a léhűtők kalandszomjas hadát. Mindegy lett volna, akárki. Odadobja magát az elsőnek, ki elég merész azt kívánva, ki is mondani. Én ezt látva, útját állottam a léhűtők hadának; ellenhálót, csapdát vetettem elébe és megkaptam kegyedtől a légyottot... saját lakásomba. Valószínűleg azért én, mert a kosár miatt adósomnak érezte magát és mert bizott bennem, hogy nem verem nagydobra botlását.

— Ne tovább, ne tovább! — könyörgött a szép özvegy.

— Mikor az első tiltott lépést téve, az ön lakásán megjelentem és a félelem, vágy, boszu vegyes érzelmeitől hevülten vállaira borultam, ön gyöngéden le-

Görgey védi Hentzi holttestét.

ültetett a divánra, mellém ült, kezemet megcsókolta, lázas homlokomat gyöngéden megsimogatta és így szólt hozzám:

— Azért esaltam ki bizalmát, azért csábitottam e bűnös lépésre, hogy megmentsen másoktól és megmentsen önmagának. — Képzeld magát, asszonyom, egy órával — a mámor legédesebb órájával — idősebbnek és akkor nem tudná többé magas homlokkal, nyílt szemmel kiállani senki tekintetét. Az ily erényre született nők azt hiszik, hogy egy ballépés után Káin bélyege van homlokukon, melyet minden szembejövő meglát. A bűn tudatát nem tudná elrejteni önmaga előtt és saját árnya volna az, mely elől mindig szökni szeretne — tehetetlenül. A megbánás, az önbecsülés elvesztése méltatlan ár egy órai mámorért, melynek alapját a boszu, a megtorlási vágy képezi. Asszonyom, mentse meg magát, önmagáért, önmagának! Jegyezze meg, hogy hivatlanul öre maradok a jövőben is. — És most mossa le szeméről a könnyeket, arczáról a láz pírban fénylő árulását. A hideg víz lehűti és térjen vissza férjéhez, tűrni — becsületesen...

— Oh, hogy gyűlöltem önt akkor! Gyűlöltem, mert megalázott, megszegyenített!

A tanácsosné elhallgatott. — A báró megfogja apró, húsos kezeit és kérdi:

— És most is gyűlöl ezért?

A szép asszony föl kaczag:

— Nem! Sőt áldom érte: mert megalázásommal, goromba sértésével visszarántott az örvényről, melynek szélén állottam és melyről, ha egyet lépnem enged, nincs többé visszatérés. Ezt ma tudom, érzem, hátalellen érzem. Férjemet sirba vitte kicsapongó élete és mi megmaradtunk egymásnak jó, igazi jó barátoknak.

A báró felsóhajt.

— Csak barátoknak?

— Nos talán türhetlen önnek az én barátságom, hogy ugy sóhajtozik? Hát nem kap tölem esténként kitünő jó teát?

— Igen, de...

— Mit, de?

— Előbb egy kérdést még, asszonyom. Előbb azt mondotta, hogy a kandalló tüzetől vett hasonlata sántít. Szabad erre választ kérnem.

— Igen. Sántít a hasonlat, mert a kandalló életelen tárgy, a tüze mesterséges. Mig az élet erre tanított, hogy két élő lény között a házasságban a boldogsághoz nem az egyik vagy a másik lángolása, hanem az egymást tisztelés, egymást becsülés vezet.

— Tehát, — veti közbe a báró.

— Mit tehát?

— Nem gondolja, asszonyom, hogy húsz év után...

A szép tanácsosné a húszéves jubileumi száraz csokorból letép egy virágot, azt kaczer mosolylyal tűzi a báró kabátjára és pajzán nevetéssel kérdi:

— Nem gondolja, hogy kissé lekéstük az élet vonatát?

A báró túlboldogan feleli:

— Ezt mához húsz évre fogjuk megkérdezni — gyermekeinktől.

KÉPE INKHEZ.

Az 1848/49-iki korszakalkotó, lélekemelő és örökké lelkesedés forrását képező események főbb mozzanatait mutatjuk be olvasóinknak.

Magasztosabb korszaka ennél még egy nemzetnek sem volt.

A szabadság után lelkesedő és lelkesítő vágy hőssé tett aggot, gyermeket és nőt. A lelkesedés tüze verte le a túlnyomó erőt, a rengeteg pénzt és pusztá kéz csavarta ki ezerek kezéből a fegyvert.

Apró, fegyvertelen Dávidok hareza volt ez, óriási, vértezett Góliátok ellen. És győzött az Igazság! Testet öltött az Ige, az Eszme! Felvirradt a Szabadság hajnala.

Honvédek vérei áztatta, szent földből fakadott és rügyezett fel a Szabadság virága!

Lerázta rabigáját a nép!

Felszabadult béklyója alól a jobbágyság!

Szabaddá lett a sajtó!

Ismertté, becsültté az egész világon a magyar nép! Te mai, satnya nemzedék, kalaplevéve emlékezzél az 1848/49 hőseiről!

S O B R I .

(Mendemondák.)

Irta: TÓTH BÉLA.

Ki volt Sobri? . . . Ezt a kérdést még ma is gyakran halljuk. Teljes félszázad nem tudta megsemmisíteni a híres haramia emléket s a hozzá fűződő romantikát. Mert a nagy zsványok mind romantikus alakok. Helytelenség azt mondani, hogy csak nálunk; nyakatekert magyarázat, hogy az üldözött szegénylegényhez azért fűződött bennünk valami jóindulatféle, mert hiszen magunk is mindnyájan többé-kevésbé üldözöttek voltunk. Nem; hőst csinálni a haramiából általános emberi vonás. A francia Cartouche, az olasz Fra Diavolo meg a többi világhírű bandita megannyi legendás alak: bátor, igazságos, a nők iránt lovagias, a szegényekkel szemben nagylelkű, aztán mindenkiféle ügyes, ötletes és mellette a zsoldár az ostoba, az aljas fogd meg, kinek minden kudarczán örül az ember lelke . . . A híres haramiák származását arisztokrata homályba burkolni szintén közsokás. Az országos lókötkben mindig egy-egy gróf vagy legalább is úgynevezett „jó családbeli” fiú, lappang; az olasz földön pedig többnyire pap, aki még deákul is tud. Az 1721-ben kerékbe tört Cartouchet, a csapláros fiát incognitoban rabló marquisnak tartotta a nép hite; az 1806-ban akasztófára került Michele Pezza nápolyi harisnyaszövő pedig azért lett „Fra Diavolo”, mert azt mesélték róla, hogy klastromból megugrott harát.

Sobrit nálunk is, a külföldön is bolondnál bolondabb mesékbe burkolták. S az okos emberek is hitték a sok badarságot. *Wurzbach: Biographisches Lexikon* két cikket is közöl a híres zsványról; az egyiket *Schobri* Georg, a másikat *Sobri* Józsi ezimmel. A *Schobri* cikkszerint a rablóvezér magyar születésű volt, de Csentstohovában, orosz Lengyelországban mészároskodott mindaddig, míg kedvesét féltékenységből meg nem ölte. Ekkor hazájába menekült, és haramia-kapitány lett a bakonyi erdőben. 1837-ben elárulták búvóhelyét, s mikor az üldözésére kirendelt dsidások körülfozták, „Praga mellett, Sümegh közelében” agyonölte magát. 1843-ban a *Kölnische Zeitung* azt a meglepő hírt közölte, hogy Schobri Észak-Amerikában, Charlestownban él mint patikárus. 1838-ban vándorlott ki oda Hamburgon át, s egy német gyógyszerésznél kitanulta a mesterséget. — A párisi *Gymnase dramatique* színházban 1837-ben egy *Schubry le brigand hongrois* című vaudeville-t adtak elő Deforges és Paul Duport szerzőktől; s e darab egyik bírálója azt írta: „Ma már mindenki tudja, mint vélekedjék e híres haramia létéről, ki talpig fölfegyverezve ugrott ki egy igen elmés újságíró, több ilyen alak kitalálójának fejéből.

A Sobri cikkszerző már *Kászonyi Dánielnek* ama regényes előadására támaszkodik, hogy a haramia tulajdonképen gróf L. . . József volt, ki szilaj kedvtelésből játszotta ezt a kalandos szerepet. Ez a L. gróf, egy tiszamelléki nábob fia, már sárospataki deákkorában hallatlan esinyeket vitt véghez; majd édesatyja méneséből kötötte el a lovakat. Atyja nem bírta vele, hát Velencebe küldte a hajósiskolába; de a féktelen gyereknek ott sem volt maradása. Végre besoroztatták őt az 1. svalizerszredbe, honnan az Este-gyalogezredhez került, és mint hadapród Péterváradon állomásozott. Itt báró Csollieh tábornagy szigorúságát nem akarva tűrni, megszökött és két évig nem volt nyoma. Épp ez időben (1836—1837) rettegte Sobri az országot; s kétségtelen, hogy a haramia ő volt. Mikor később e dologról vele beszélgettek, nem is titkolta; sőt el-elmesélte egy-egy kalandját. Ime egy a javából:

Pyrker László egri érsek egyszer levelet kap, melyben csak ennyi van: „Kérek tizezer forintot, majd magam jövök el érte”. Aláírás: *Sobri*. A megriadt érsek a hatósághoz fordul; hajdúkkal vétefi körül palotáját, a cselédség fegyverkeznek. Harmadnap pompás főpapi hintó kanyarodik be az egri palota udvarára, s a bakról

leugró sujtásos huszár egy ibolyaszínű selyemreverendás, aranykeresztes püspököt segít le a kocsiból. Az érsek eléje siet az előkelő vendégnek, ki bemutatja magát, hogy ő nemrég kinevezett püspök, s tisztelegni jött a kegyelmes urhoz. Pyrker patriarkarések nagy ebédet rendez a püspök tiszteletére, A két főpap a feketekávé egy hátsó szobában iszssa, tudományos beszélgetésbe merülve.

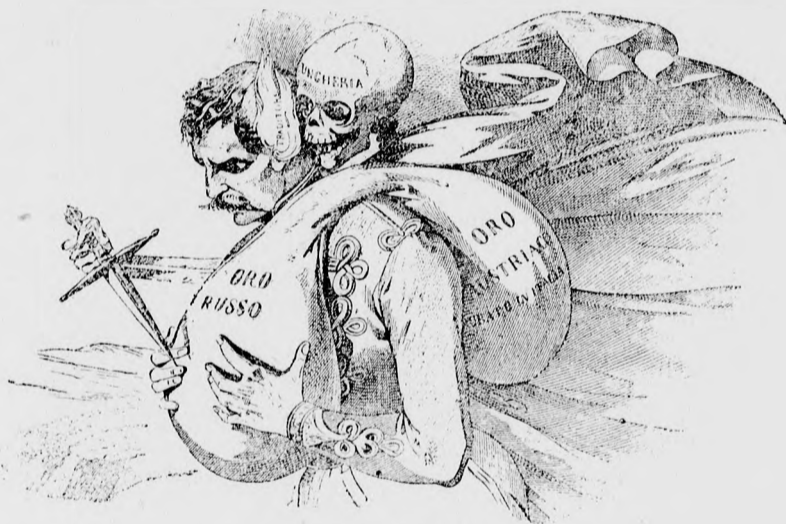
A püspök egyszerre felugrik az érsek mellől, az ajtónál terem, rátolja a závárt, és pisztolyt von elő a selyemreverenda zsebéből:

— Egy mukkanást se! . . . Én vagyok Sobri! Eljöttem a pénzemért.

Az érsek úgy megrémül, hogy mozdulni se tud, de az al-püspök serkenti, felhuzván a pisztoly kakasát:

— Csak semmi teketória . . . Embereim itt vannak körökörül, s ha én az urat megöltem, még a palotát is felgyújtják. Hát csak ide azt a pénzt, s tegyünk úgy, mintha semmimem történt volna. Excellenciád engem barátságosan lekísér a kocsimhoz, mely, mint láthatja, a kapu előtt áll.

Az érsek esze nélkül vette ki a pénzt egy titkos fiókból. Sobri nyugodtan megszámlálta, zsebre tette, aztán karonfogva ment le az érsekkel a sok pap és szolga hajlongó sorai között.

Gúnykép 1848-ból.

Az érsek maga segítette föl a hintóba kedves vendégét, ki az utolsó pillanatban egyszerre azt mondja:

— Valóban örülök, hogy a kegyelmes úr el is méltóztatik engemet kísérni egy kis darabon.

Pyrker érsek szó nélkül fölszáll, a kocsis a lovak közé vág, a hintó elrobog. A szegény kegyelmes úr jó egy óra mulva érkezett vissza gyalog, halálra rémülten, porosan. Sobri Andornakig vitte, ott tette le aztán az országuton.

Ezt az anekdotát, melyet *Wurzbach* is említi, *Kászonyi Dániel*-től hallottam; s ugyanó mondta nekem, hogy gróf L. . . József nem más, mint Luzsénszky József, ki neki, *Kászonyi*-nak, akárhányszor eldicsékedett vele, hogy ő volt a Sobri. Ez a tréfás úr épp úgy incselkedett barátaival, mint a többi gavallér, akiről azt sutlogta a világ, hogy ők játszották a haramia vezérszerepét. Mert a negyvenes években boldogot-boldogtalant belekeverték ebbe a mesébe.

A legelterjedtebb hit az volt, hogy Sobri nem más, mint Vay József gróf.*) A betyár szűkebb hazájában, Tüladunán, azt rebesgették ugyan, hogy Sobri voltaképpen a becsehelyi Csúzi család egy elzüllött fia, aki a harminczas évek elején az apai fegyelmet nem tűrve, neki vágott a világnak, bujdosott, a Bácskában esikós volt, s csak tíz év mulva tért vissza, elfoglalni

*) Fia gróf Vay Ábrahám valóságos belső titkos tanácsosnak, Mára-marosvármegye főispánjának; * 1806. Felső-Vadászaton, † 1865 Bogáton, 1848-ban honvédőrmagy volt.

dús örökét; de a nagy általánosság mégis Vay Józsit sejtette Sobriban. A gróf azzal tréfálta meg a világot, hogy úgy tett, mintha maga is hinné ezt a mesét. És e mendemonda épp úgy meggyökeresedett, mint az az erdélyi, mely a híres Fatia negra oláh haramiát egy személynek tartotta a farkadi Nopesa báróval. (*Jókai Mór Szegény gazdagok* regénye [1859.] e kétalakuság körül forog.) Mondom, országoszerre komolyan hitték, hogy Sobri Vay József gróf; és bár kétségtelen, hogy a rablóvezért 1837-ben agyonlőtték, a világ halálában sem akart hinni. Évtizedekig kísértett a *Kölnische Zeitung* ama bolond hire, hogy Sobri Amerikában él mint patikáros. Most már azt mondta a hír, hogy New-Yorkban lakik, a Broadwayn fényes patikája van. Ezt a dolgot az édesapám még 1862-ben is hallotta Londonban Rónai Jácinttól és Kmetty tábornoktól, akiknek viszont amerikai emigránsok beszéltek; mert azok is hitték. És járta ez a mendemonda még a hetvenes évek végén is, Sobri Jóska veszte után negyven esztendővel.

Hát New-Yorkban lappanghatott valami magyar, aki nem szeretett a multjával dicsekedni, és lehetett akár patikáros is; de a Dunántul híres haramiája nem volt, mert Sobrit, mint *Eötvös Károly* a *Budapesti Hírlap* 1887 októberi számaiban egy tárczaciklusban bebizonyította, 1838 februárius 16-án agyonlőtték Somogy és Tolna határán, a lápafői erdőn.

Gúnykép 1848-ból.

... De hát ki volt Sobri? *Eötvös Károly* kutatásai arra is megfelelnek. Sobri egy vasmegyei, enrédi kovácsnak a fia volt, és igazán Pap Józsefnek hívták. A Sobri csak álnév, melyet a haramia-élethez választott. (Megjegyzem a magam részéről, hogy én egy feleszthi öreg paraszttól, ki e haramia idejében legényember volt, a névnek „Zsubrik“ változatát hallottam.) Valamint hogy a szegénylegények mindig szerettek *nom de guerre*ekkel élni, a „becsületlen nevek“ megkiméltése végett. Így volt a Sobri Jóska társai között Mógor, Zsidó, Fűmag, Kalarábi, Franczli, Virrasztó, Liliom, Csuka, Görhes, Czifra. Ezek is mind álnevek. És valószínű, hogy Mifajt (másképpen Milfai) Pap Andor, Király Jancsi, Pityerész Istók sem igazi nevek. Volt Sobrinak több legénye, szökött katonák, akiket csak keresztneven ismertek.

Az enrédi kovács fiából úgy lett haramia, hogy egyszer disznót lopott. Ritka szép legény volt, elkényeztetették a falúbeli leányok, menyecskék, szeretett szépen öltözködni, a kocsmán mulatni; s hogy pénzhez juthasson, tolvajságra vetemedett. Megcsípték, börtönre ítélték; mikor kiszabadult, megint lopott, megint a vármegye kezére került, s ott mint csinos, tiszta, ügyes fiú, a várnagy konyháján mint pecsényeforgató szolgált. Innen szökött meg és Pényes Istók nevű pajtásával kirabolta a kolompói számadójuhászt. Társát elfogták, fölakasztották, ő maga pedig megugrott. Ez történt 1835 májusában; ettől fogva lett Sobri Jóska erdőn bujdosó haramia. Első társai Milfajt Mógor, Király Jancsi, Pap Andor és Franczli voltak. A banda

közel másfél évig Vas, Sopron és Győr vármegyében garázdálkodott rabolva, míg végre Sopronmegye 1836 nyarán katonaságot kért, sőt valóságos népfelkelést indított Sobri ellen, kihajtván üldözésére a föld népét is. Sobri ekkor átvonult Veszprém- és Győrmegebe, s végrehajtván a túskevári és tornai rablásokat, elhatározta, hogy nagyszámra fölszaporodott seregét két részre osztja. Felének Milfajt vezetése mellett átadja Veszprém, Fehér és Komárom megyéket, maga pedig megtartja Győrt, Vast és Zalát.

Mielőtt azonban e szándékát megvalósította volna, még két nagy rablást követelt el. Kőnyban az uradalmi számtartó megrohanta és elvette tőle a fegyvereit, ezüstjét, ékszereit meg a győri káptalan pénzét. E rablást 1836 október 10-én vitte véghez huszonnyolczadmagával. Deczember 8-án este Veszprém megye északi részén a szolgagyőri kastélyba tört be és kirabolta Hunkár Antalt, a viléz insurgens-vezérest. A cselédséget előbb összekötöztette és a pénzébe hányatta, aztán magát a kastély urát rohanta meg és összeharásolt mindent, ami a házban volt, még az úrnő ujjárul is lehuzgálták a gyűrűket. Hunkár ez eset után felment Bécsbe V. Ferdinánd királyhoz és József nádorhoz, és kemény hangon követelte, hogy őt, a nemes embert, ki vérét áldozza fejedelméért, az ország védje meg a haramiák ellen. Hunkár fellépésének lett fogantja, mert valóságos sereget indítottak kilencz vármegyéből Sobriék elfogatására. Milfajt ezalatt Komárom megyében fosztogatótt, de egyszer véletlenül keresztüllötte a czombját, magával jöhetően lett és kézre került. 1836 karácsonyának szombatján akasztották föl Veszprém-ben. Mógor és Király januárius 5-én került melléje a bitófára.

Ekközben egyre folyt a szegénylegények üldözése és Sobrinak több társa került kézre. 1837 februárius 16-án történt a lápafői összeütközés, melyben Sobri elesett. Lápafő Tolnamegyében fekszik, de egészen a somogyi határon. Erdős vidék. Sobrit Tamási és Szakcs felől szoritották oda. Köröskörül nyomában volt nyolczvan zsandár, félszázad dsidás, a megyéből kirendelt népfelkelés és vagy huszonöt fiatal nemes, akik önkényt kalandra vágyva vettek részt az üldözésben. — Sobri mintegy tizenegyedmagával lehetett. Társaival együtt el volt szánva, hogy nem adja meg magát mindhalálig. „Az én kezemen más vére nem szárad,“ mondta Sobri; „én csak egyszer fogok vért ontani.“ „A magát értette alatta“, írja *Eötvös Károly*.

„Egy kis patak van ott a lápafői határban, a Magyarád patakja, a melynek egyik oldalán letarolt ritka vágás, másik dombos oldalán ritkás szálás erdő volt akkor. Havas és zuzmarás volt az erdő. Pandurok és felkelők messze maradtak, de a lovasság s a lovas csendbiztosok nyomon üldözték Sobrit. Ez a patak mögé, a szálás erdő szélére vonult társaival, s bizva abban, hogy a lovasság a gyöngén befagyott patakon talán nem tud áthatolni, ez állásból több mint egy órán át folyton tüzelt a támadókra. A támadók sűrű tüzelése alatt egyik embere a másik után esett el vagy sebesült meg. Végre közelegtek minden oldalról a pandurok is. Ezt az ulánusok bátor kapitánya is észrevette, ő pedig nem, szerette volna, hogy a híres haramiavezért ne ő kerítse birtokába hanem a pandurok. Megsarkantyúzta tehát lovát, s egy közlegény kezéből kikapott lándzsával Sobri felé rugtatott, s neki ment a pataknak. Sobri ezt jól látta. Puskáját megvizsgálta, s a legbiztosabb lőtávolságban arczához emelé, hogy a kapitányt lelője. Azonban egy pillantással körülnézett az üldözők nagy seregén, villámgyorsaságú elhatározás lobbant föl benne, arczhoz emelt puskáját leereszté maga mellett a földre, s egy pisztolyt rántván elő, magát szíven lötte. Egyetlen hang, egyetlen mozdulat nélkül meghalt. Piros vére befesté a havat körülötte.“

Sobri elestével társai megfutamodtak, akik még épen valának. Négy meg volt halva, Varga Pistát sebesülten elfogták Recze Marci és Liliom Peti gyorsan eltűnt az üldözők látköréből. Pap Andort még sokáig látták, amint ment fölfelé a hegynek

s száznál több lövés ment utána — eredménytelenül. Ezzel be volt fejezve Sobri élete. De be volt-e hát? Vajjon Sobri Jóska volt-e valóban az az elszánt legény, aki ott szivenlőtte magát? Ez a kérdés a tulajdonai körökben, sőt országszerte is beszéd tárgya volt éveken át, és nagyon sokan élnek, akik ma is hiszik, hogy nem Sobri volt az, aki ott a lápafői erdőben meghalt.

GYŰLÖLŐ SZERELEM.

Regény egy kötetben.

Irta: **Szigeti J. József.**

(11. közlemény.)

Eljött a holnap.

Endre bágyadtan, szomorúan ébredt. Gyorsan felöltözött, aztán Mezeihez ment.

Mezei barátságosan fogadta. Cognac-ot és szivart tett az asztalra és öntött a poharakba.

Kocczintottak és rágyújtottak.

Illatos füst szállt hullámos gyűrűkben előttük, míg ők szótlanul ültek szemben egymással. Egyszerre csak maró szúrást érzett szemében. Azt hitte, hogy a füst, pedig köny volt.

— A füst, pajtás! — mondá Mezei, mintha nem látta volna a könyet, nem látná a vihart, mely Endre keblében dúlt.

— A füst! — válaszolja Endre. — Mi férfiak kiállhatatlanok vagyunk ezzel a füstöléssel. Csoda, hogy a nők nem ellenségeink miatta, csókolják a mi dohány-szagu szánkat, hogy miatta nem üznek el közelükből.

— Velem mégis megtörtént... A te kezre játszottam a szeretett leányt és azért csak egy őszinte szót kérek.

— Parancsolj, barátom!

— Csak azt akarom tőled megtudni, indiskréció ugyan, de nekem ezt megbocsáthatod — azt óhajtom megtudni, hogy Keresztes Jolán szeret-e téged?

Mezei előbb habozott, de aztán férfias nyíltsággal válaszolt:

— Jól tudod, régen szerettem a leányt távolból, reménytelenül. Ha nem viszonzná ezt az érzelmet, akkor most sem látnál mellette. Endre lehorgasztotta a fejét.

— Csak azt akartam tudni. Hangja remegett.

Halkan, de határozottan mondta:

— Így leszámoltam a multtal... Uj életet kell kezdenem...

Közönyös dolgokról beszélgettek aztán élénken, bizalmasan. Közben Mezei öntögette a cognacot.

Endre feje zúgott, szemei kápráztak a búcsúvételnél. Ismét abban az állapotban volt, mikor elfelejti az ember a bánatot, megszépül a világ előtte; ingerlő lesz az élet és annak sok gyönyöre között előbukkan egy bájos arc, sugár termet, tüzes szem... S ezek ismét ezt a gondolatot ébresztik: szüksége van az életre... Élnie kell miatta... Önfeláldozó szerelméért tartozik neki azzal, hogy mellette feledje el a másikat.

Ezt kell mondania Etelnek... ezt!

Bűvészelőadás.

A fürdőtelepen szokatlan élénkség. A kevés szórakozásból, mely ott kínálkozik, ismét egy morzsányi.

Valami „bűvésztanár“ tart antispiritisztikai mutatványokat és bűvészelőadást.

Amily egyszerű a terem dekorációja, oly egy-

szerűek a mutatványok is, de elég ügyesek és sokszor derűtséget keltenek a helyzetek bizarrsága miatt.

A bűvész eltüntet egy kis főkötőt és rámutat egy fiatal leányra, aki zavartan veszi ki zsebéből az ármányos kis tárgyat és ugyanakkor falrengető kaczaj között egy fiatal pap női zsebkendőjét, meg isten bocsáss, harisnyakötőt.

Még egy eltüntetett keztyű hiányzik. Jolán keztyűje.

A bűvész egész határozottsággal kéri Endrétől.

Endre a zsebében izgatottan, a figyelmet magára vonva, keresi.

— Nincs nálam, — mondja halkan.

A bűvész zavartan néz reá.

— Ott kell lenni, — hebegi.

— Nincs, nincs.

Elégületlen zúgás.

A bűvész reputációja érdekében beszélni akar, de Endre boszusan kiált reá:

— Nincs nálam, ha mondom!

— Bocsánat, — hebegett a bűvész, mialatt közeledett Endréhez, — de én biztosan tudom...

Endre pénzt csusztatott a kezébe.

— Biztosan tudom — tevén utána a bűvész, hangot változtatva, hogy az a kis keztyű nem kerül meg, mert a bűvészet szabályait ez egyszer szem elől tévesztettem, melyért a nagyérdemű közönségtől kivételesen elnézést várok.

Jolánhoz fordult.

— Nagysádnak pedig bocsánatát kérem és kártérítéssel tartozom.

Jolán pirulva szólt:

— Nem ért már sokat. Nem tartozik semmivel.

A bűvész meghajtotta magát, aztán minden fennakadás nélkül folytatta előadását. Csinált egy pohár vízből tintát apró üvegekben, egy másik pohár vízből fekete kávé mindjárt csészékben. Aztán egyszerű, de sikerült antispiritisztikai előadást tartott.

Már el is felejtette az eltűnt keztyűt. De nem más...

Előadás után párolgó vacsora mellett eredt csak meg a beszéd erről a keztyüről.

(Folytatjuk.)

Közgazdasági rovat.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. 1901 február hóban 1090 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 42,231 kor. 25 fillér fizettetett ki.

1901. január 1-től február 28-ig beirt összes jutalékrészek száma 2263 és a kifizetett nászjutalékok összege 60,567 korona 89 fillér.

Az intézet fennállása óta nászjutalékok fejében **5.839,858 korona 49 fillér** fizettetett ki.

Vagyon és pénztári állomány 1901 február 28-án 6.432,744 korona 04 fillér.

Tán szükségtelen arra utalni, hogy ezen intézet, melynek havi kimutatását a fentiekben közöljük, össze nem tévesztendő azon egyesületekkel, melyek az utóbbi időben oly sűrűn szó tárgyát képezték.

Azoknak pedig, kik ezen intézet lényegéről kellő tájékozással nem birnának, szolgáljon tudomásul, hogy ez 1863. óta fennáll és működik, czége a kereskedelmi és váltótörvényszék-nél bejegyezve van és kiházasítási, valamint gyermekbiztosítási matematikai és biztosítástechnikai alapon vannak szervezve.

Nagy idők...

Nagy idők, gyönyörű
Nagy idők közelgnek,
A pulyák, a herék
Majd újra remegnek.
Csodaszép zivatart
Sejt lelkem, a jós,
Dacolva fogadja
A büszke hajós.

Reszkessen a véstől
A gyáva, a sánya!
Te magyar, te magyar,
Nagy célra hivatva,
Ujjonva köszöntöd
Majd azt a vihart:
Hadd lássa, csodálja
A világ a magyart!

A márczius hősi
Emléke feléled,
Testvéri tudatra
Ébreszti a népet,
Hol száz önös érdek
Tör vesztire ma:
Egységes erősen
Áll majd a haza.

A hit, melyet ketely
Gúnyolni merészel,
A jog, melyet önkény
Kifoszt sima kézzel,
És mind, ami eszmény,
És mind, ami szép,
Kigyúl a szívekben
És küzdve kilép.

A nemzeti nagy lét,
Mit sírba temettek,
Már el is sirattak,
Már el is feledtek:
Majd feltör a sírból,
Nyer büvös erőt.
Sápad a hunyászság,
Halaványul a gög!

Az ősi önértzel
Új új diadalmat
És nem leszen szégyen
Születni magyarnak
És rettegett lézen,
Csodált a neviünk,
Népek között újra
Elsők mi leszünk.

Hej, hogy e jövődöt
Én el sosem érem!
Hogy törve az utat
Folyt ifjú vérem!
Hej, lenne bár éltem
Ismét fiatal,
Hogy lássalak, egyszer,
Diadal, diadal!

De bárha a nagy nap
Jöttén nem is élek,
Feltámad a sírból
A dalnoki lélek.
Én leszek a nemzet
Lelkéből e szó,
Győzelmi kiáltás,
Öröm-riadó.

Palágyi Lajos.

Csevegés a „Zöld szalon“-ban.

Hogy hol voltam a mult héten?
Mező-Túron.
Hogy miért? Elmondom sorjába!
... Felvettem az „Ezeregyéj“ csörgő sapkáját és
„Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
Lovagolok, fűzfásipot fujva.“

Kik húsz esztendőknél előtte ott végezték a közép-iskolákat, egyívé jöttünk „diáktalálkozóra“. Húsz év!
Egy örökkévalóság végigküzdeni a szürke percek egymásutánjában és mégis egy szemernyi idő áthidalva a gondolat szárnyain.

Az életnek nevezett létért való ádáz küzdelemnek két megédesítője vagyon: előre nézve — a remény, visszatekintve — az emlékezet.

A remény az önámítás mézes madzaga, míg az emlékezés pozitív pontokon nyugszik és ezért esik oly jól a könyökkoptatás révén immár előre jutottaknak is megfürdeni az emlékezés üde és üdítő hullámaiban. Húsz év! És mégis mintha csak tegnap lett volna!

Csak tegnap volt, hogy *Kán Árpáddal, Vékony Sándorral, Czebe Danival, Csatáry Bandiékknál* méltaztunk és ime tegnapról mára az első polgármesterré, a másik lelkipásztor és tanárrá, a harmadik rendőrkapitánynyá és a negyedik tanárrá változott.

Hiszen csak tegnap volt, hogy *Daróczy Elek* az ő alkalmi lapját szavalta el, paródiázva benne megannyiunkat, amiért *Zolnay Lajos* és a mindig komoly

Nagy Sándor megorrolának és tegnapról mára *Daróczyból* kir. ügyész, *Zolnayból* — ki a találkozás öröme minden két perczen csuklott — magasabb hivatalnok, *Nagy Sándorból* Túrkeve városának orvosa, *Tóth Ferkóból* Körös-Tarcsa virilistája, *Erdős Dezsőből* allomásfőnök lett stb.

És előttem — az évtizedek eltünésével — a közvetlenség élénk emlékezésével, a jelenlegi keresett prókátor *Szücs Sándor*, akivel felváltva osztozkodánk önképzőkori jutalmakban.

És alig ismerem fel *Schreiber Vilmost*, a doktoranduszt mai atléta természetével, mert emlékemben azon alakjában élt, melyben kolbászszal akart lekenyerezni, ha gyengén állott a latin tudása.

Illés Alajos, a poczakos járásbíró, *dr. Bordách* ügyvéd, *Gyikó* h. postamester, *Schwarz Mór*icz, ki élénken tárgyalja egyetlen, majdnem (?) sikerült szerelmi kalandját, *Kiss Sándor*, ki hat gyermeknek apja immár, *dr. Schreiber*, *dr. Lukács*, *dr. Bordách* orvosok, *ifj. Nagy Sándor* földbirtokos, *Dörgö*, *Hegedüs*, *Steiner*, *Engländer*, *dr. Tóth Imre* prókátor, *Rófusz* r. kath. plébános, *Schreiber Herus* gazdálkodó, mint apró-cseprő diáknépségek valátok akkor, midőn még az örökké mosolygó arczu *Faragó*, az örökké komoly *Elek*es és könnyen lelkesedő és lelkesíteni tudó *Ambrus* és a pedánságával kedves *Orosz* tanárainktól „drukkoltatok“.

Ejtsünk egy könyvet e pontnál néhai jó *Budolay*, *Fürödy* és *Majorossy* tanáraink sírjaira, kiknek közelségében örök álmódja *Miskolczy* iskolatársunk is.

Milyen is volt ez a húszéves diáktalálkozó? Az elejére emlékezhetünk, de a végére? ... Megittasultunk nemcsak a szapora poháresörrentésektől, de az örömtől látva, mivé fejlődött az intézet, mely lelkeinket, agyainkat a jó, igaz és nemes iránt fogékonnyá nyesegette.

Emeletes paloták állanak az egykori vityillók helyein. Nagyobb a külsőségekben megnyilvánuló fény, pompa, kényelem, de, — szeretteim, — nem lehet nagyobb az összetartózkodás érzete, a tanári kar iránti hála és az intézet iránti lelkesedés soha a mienknél.

Mező-Túr városa a találkozás kezdetén felszolgált a statisztika szempontjából 1. tényleges találkozóokra 2. és tiszteletbeli találkozóokra.

A találkozás alatt (mondjuk így) 1. az örömmámortól megittasultakra és 2. még jobban megittasultakra.

A találkozás után: 1. Búsan ott maradókra. 2. Még búsbabban távozókra.

És most, hogy itt ülök szerkesztőségem íróasztala előtt és pusztítva a papírt, az élet szürke mindennap-sága kezdi újra elülni lelkemet: jólesően emlékezem vissza az érzelmek ottan feltomboló hullámtorlaszaira, melyből világitótoronyként fénylik felém a remek ima, mely *Faragó* igazgató ajkáról indulva, fészkelte be magát erre fogékony szívembe.

Isten veletek, urak! Meglett férfiak! Az én emlékezetemben megmaradtok a régieknek — a fiuknak! Tíz év után ismét együtt leszünk!

Viszontlátásra! Pá!

Matyi.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Tüzesszemű barna. Ha türelemmel vár, sorra kerül. — **Kovács József**. Besoroztuk. — **Kovács Zsigmond**. Az alkalmi vers — igaz sajnálatunkra — lekéselt. A képek és könyv pár nap múlva indulnak. — **R. Ilonka**. Jó. — **P. Veres F.** Nem használhatjuk. — **S. Ö.** Köszönjük. **Tatár J.** A talány gyenge.

EUROPA, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Budapest, VI., Ó-utca 12.